

Отримано: 2 вересня 2017 р.

Прорецензовано: 3 жовтня 2017 р.

Прийнято до друку: 4 жовтня 2017 р.

e-mail: 0983202692@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-127-129

Застріжна Л. В. Актуальні методологічні аспекти викладання іноземної мови в медичному вузі / Л. В. Застріжна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог: Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 127–129.

УДК 811.111:61:372.8:378.147

Лідія Володимирівна Застріжна,

Львівський національний медичний університет імені Д. Галицького, м. Львів

АКТУАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В МЕДИЧНОМУ ВУЗІ

У статті розглядаються сучасні методологічні аспекти викладання іноземної мови професійного спрямування в системі вищої медичної освіти. Висвітлюється аналіз методичних прийомів, спрямованих на ефективне оволодіння іноземною мовою студентами-медиками.

Ключові слова: професійно-орієнтоване навчання, презентація, метод проєктів, особистісно-орієнтоване навчання, ситуаційний аналіз, метод сценарію.

Лидия Владимировна Застрижна,

Львовский национальный медицинский университет имени Д. Галицкого, г. Львов

АКТУАЛЬНЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ

В статье рассматриваются современные методологические аспекты преподавания иностранного языка профессионального направления в системе высшего медицинского образования. Разъясняется анализ методических приемов, ориентированный на эффективное овладение иностранным языком студентами-медиками.

Ключевые слова: профессионально-ориентированное обучение, презентация, метод проєктов, личностно-ориентированное обучение, ситуационный анализ, метод сценария.

Lidiia Zastrizhna,

Lviv National Medical D. Galysky University, Lviv

THE ACTUAL METHODOLOGICAL ASPECTS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN MEDICAL EDUCATION

The article focuses readers' attention on the contemporary methodologic aspects of foreign language teaching of professional orientation in the system of higher medical education. The analysis of methodologic ways is highlighted which is directed to effective foreign language mastering by medical students. The given article expresses the idea of involving the competence approach into the process of changing the system of education. The competence approach is the reflection of the demands, which are set to the educational system by the government. Modern system of education considers a student as a subject of educating with all his individual peculiarities, skills and acquired habits. The main idea of this approach is not only plain knowledge obtaining but it is a human ability and readiness for efficient and productive activity in different socially essential situations. The article considers some issues of computer aided teaching in higher medical educational establishment at present. The usage of information and communicative technologies are in the centre of our attention.

Key words: profession-oriented teaching, presentation, methods of projects, person-oriented training, situation analysis, storyline method.

Статус іноземної мови в українському суспільстві значно підвищився за останні роки. З однієї сторони, її стали розглядати як засіб забезпечення успішної життєдіяльності людей, а з іншої – іноземна мова стала однією з вагових факторів культурного і соціального розвитку особистості. Розширення міжнародних взаємин України з навколишнім світом зумовлюють соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих спеціалістів, які володіють навиками іншомовного спілкування.

Зміна позиції іноземної мови в суспільстві спричинила низку оновлень в процесі навчання: перегляд цілей навчання і програм, введення інноваційних методів, вдосконалення засобів, необхідних для індивідуального розвитку студента. Володіння іншомовним професійним мовленням набуває великого значення для майбутнього медика. Фактором, який надзвичайно активує вмотивованість до вивчення іноземної мови є подорожі та зустрічі з носіями мови, що вивчається, можливість її практичного застосування. Тому проблема створення ефективної методики викладання іноземної мови в медичному вузі є надзвичайно важливою.

Проблема процесу професійної підготовки фахівця досліджується такими вченими як А. М. Аверін, А. Г. Асмолов, В. П. Безпалько, А. В. Брушлинський, О. В. Кавнатська, Н. В. Кузьмін, Л. В. Овсієнко. Різні підходи до вивчення особистості студента як суб'єкта діяльності в педагогіці, психології, дидактиці представлені в наукових працях Л. С. Виготського, А. С. Границької, В. В. Давидової, А. К. Дусавицького.

Метою дослідження є розгляд сучасних методологічних тенденцій викладання іноземної мови для студентів-медиків в рамках реформаторських змін в освітній сфері. Дана стаття торкається питання зміни позиції студента в процесі навчання – із об'єкта на суб'єкта. Крім того, метою статті є теоретичне обґрунтування важливості застосування інноваційного підходу у процесі викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі медичного профілю.

Згідно поставленої мети передбачаємо розв'язати такі завдання:

- визначити поняття «професійно-орієнтоване» вивчення мови майбутніми медиками;
- розкрити сучасні підходи у професійно-орієнтованому вивченні мови;
- виявити найефективніші технології навчання майбутніх медиків в процесі формування вміння професійного спілкування;

Вивчення іноземної мови на нефілологічних спеціальностях є важливим аспектом формування професійного та світоглядного рівня студентів вищого навчального закладу і є наступною ланкою вивчення іноземної мови на базі середньої школи та процесі безперервного навчання іноземної мови. На сучасному етапі вивчення іноземної мови спрямоване на розвиток інтегрованих мовленнєвих умінь і узгоджується з цілями і змістом спеціальностей студентів. Кінцевий результат іншомовної компетентності студентів повинен відповідати майбутнім професійним потребам, очікуванням суспільства та відповідати вимогам ринку праці, на якому студенти будуть функціонувати як спеціалісти. Основне завдання викладача іноземної мови спрямоване на формування професійної комунікативної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, що є специфічною для академічного і професійного середовища. Розвиток комунікативної компетенції відбувається відповідно до здатності студентів навчатися, їх предметних знань та попереднього досвіду, і здійснюється в межах ситуативного контексту, пов'язаного з навчанням і спеціалізацією [3, с. 7]

Метою навчання іноземної мови у медичному закладі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволяють реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Незаперечним є факт, що в сучасному медичному закладі не має бути місця для таких процесів, як зазубрування, бездумне вивчення текстів на іноземній мові, що не мають практичної цінності для майбутньої життєдіяльності студентів. Студенти мають бути підготовлені на основі якісного, сучасного, автентичного навчального матеріалу до свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та роботі. Адже належне знання іноземної мови є зараз і продовжуватиме залишатися надалі однією з провідних вимог роботодавців.

Викладачам необхідно знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. На жаль, на практиці викладачі іноземних мов часто застосовують перевірени часом стандартні методи. Іноді процес викладання мови, як це не прикро, продовжує залишатися «дещо осучасненим варіантом» граматико-перекладного методу. Вимоги ж до заняття з іноземної мови з часом змінюються, розробляються новітні методи навчання. Питання запровадження новітніх освітніх технологій до навчального процесу вищого навчального закладу порушувалося у різних дослідженнях з педагогіки та методики викладання іноземної мови. Аналіз зародження й розвитку освітніх технологій викладений у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників: С. І. Архангельський, Ю. К. Барабанський, В. В. Беспалько, П. Я. Гальперін, М. В. Кларін, Л. Н. Ланда, Б. Блум, Д. Брунер, Г. Гейс, В. Коскарелі, Дж. Керолл, Д. Хамблін.

Якісна мовна підготовка студентів-медиків не можлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, використання інтернет-ресурсів, активні методи, проблемно-діяльнісне навчання у співпраці, створення презентацій в програмі PowerPoint, ігрові технології, інтерактивний підхід вивчення окремих професійних ситуацій, що отримав назву «Case Study, технології портфоліо, ситуаційний аналіз, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі, новітні тестові технології.

Розглянемо детальніше окремі методики викладання іноземної мови, які можуть використовуватись та будуть ефективними для формування у майбутніх медиків професійної мовної компетенції. Як відзначають теоретики методології проектної діяльності, «проекування – це діяльність по перетворенню існуючої дійсності на основі власного задуму» [4, с. 41]. Проект розглядається як спеціально організований викладачем і самостійно виконуваний студентами комплекс дій, що завершується створенням об'єкту праці, приготовленого в процесі проектування, і його подання в рамках усної або письмової презентації. Тобто метод проектів є технологією, що дозволяє створювати педагогічні ситуації на різних основах і на основі різного предметного змісту. Студенти, залучені в такий процес діяльності не тільки здобувають нові знання або способи діяльності, але й розвивають свою систему цінностей, рефлексивно оцінюють досягнення, опираючись на власні подання, на особистісний досвід. Необхідним аспектом такої діяльності є підготовчий етап – самостійна робота студентів по аналізу та відбору матеріалу та його представлення в аудиторії. Разом з формуванням іншомовної компетенції цей вид діяльності сприяє розвитку низки інших компетенцій, зокрема лінгвістичної, соціокультурної і предметної.

До інноваційних навчальних методів можна віднести метод сценарію (storyline method). Даний метод заснований на поєднанні запланованих навчальних змістів з інтересами та ідеями студентів. Цей метод обходиться без текстових підручників. Мова йде про творче планування, підбір гіпотез, переживання, систематизацію та презентацію роботи. Спроекована історія містить також елементи драми та рольової гри. Викладач задає лише рамки дії та представляє окремі епізоди. Студенти ставлять свої питання та самі знаходять на них відповіді. Навчальна техніка, при якій студенти виконують роботу над навчальним матеріалом, що упорядкований у вигляді станцій. При навчанні по станціям у студентів є можливість вибору стосовно розподілу часу, послідовності виконання завдань та соціальної форми, що використовується (індивідуальна робота, парна робота). Таким чином, студенти при використанні даного методу навчаються планувати свій час, навчаються самооцінці, аналізу власного навчального успіху, плануванню та проведенню етапів роботи. Робота по станціям дозволяє здійснювати диференціацію по здібностям, інтересам студентів, по ступеню складності завдання.

Аналіз конкретних ситуацій (Case-Study) – ефективний метод активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Суть цієї технології полягає у тому, що студентам видається набір навчальних матеріалів, укладених в папку (case) та пропонується їм ознайомитися з поданими матеріалами, у результаті знайомства необхідно осмислити зміст і суть проблеми, як правило, що не має однозначного розв'язання, і запропонувати своє її розв'язання з використанням наявних професійних знань і вмінь. Познайомившись із змістом кейсу, студентам пропонується висловити свою думку спочатку в формі монологічного висловлювання, а потім прийняти участь в обговоренні (діалогічна форма спілкування), під час якого повинно бути знайдений оптимальний розв'язок запропонованої ситуації [5, с. 27]. Сутнісною характеристикою цієї технології є орієнтація на міжособистісне спілкування і вплив на соціальну та психологічну структуру особистості. Організація проблемного навчання,

спрямованого на пошук колективного розв'язання і його подальше обговорення та захист під час дискусії, сприяє розвитку мовленнєво-мисленнєвих процесів та їх реалізації у мовленнєвому спілкуванні учасників занять у рамках ділової гри. [5, с. 54]

Мультимедійні засоби навчання представляють собою різновид комп'ютерних технологій, які об'єднують в собі традиційну статичну візуальну інформацію (текст, графіку) і динамічну інформацію (мову, музику, відео, анімацію), обумовлюючи можливість одночасного впливу на зорові і слухові органи чуття, що значно покращує якість презентації учебного матеріалу та ефективність його засвоєння, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови, створює умови для більш тісної співпраці між викладачем і студентом [1, с. 25]. Мультимедійні технології повинні відповідати цілям і завданням курсу навчання і органічно вписуватись в учбовий процес. Маючи безперечні переваги над іншими навчальними технологіями, вони поєднують логічність та образність способів засвоєння інформації, активізують освітній процес за рахунок посилення наочності, інтерактивності взаємодії. Це дозволяє індивідуально змінювати настройки, вивчати результати, змінювати швидкість подавання інформації та кількість повторювань. Мультимедійні навчальні системи дозволяють гармонійно поєднувати практичне заняття з демонстрацією навчального матеріалу, практикуму у вигляді комп'ютерного імітатора, систему, яка тестує, і всі додаткові матеріали в єдиному інтерактивному електронному підручнику. Електронний підручник дозволяє значно підвищити технологічність викладання й засвоєння нових фахових знань. Іншою фазою в комп'ютеризованому навчанні іноземної мови є Інтернет, який дає студентам доступ до інформації, включаючи аудіювання, читання і письмо. Студенти можуть працювати в комунікативному середовищі в реальному часі або вибирати засоби, які дадуть їм змогу створити і перевірити повідомлення; зайти на форум і поспілкуватися з одним або декількома співбесідниками. Електронна пошта дозволяє студентам підтримувати зв'язки з носіями мови, спонукає їх до діалогу з ними.

Серед розроблених нових методів навчання іноземної мови професійного спрямування можна відокремити метод презентації. Використання мультимедійних презентацій, як одного з прийомів аудіовізуального методу – це спосіб приєднання студента до освітньої діяльності. Вона дає можливість викладачу проявити творчість, уникнути формального підходу до проведення заняття. Основою будь-якої презентації є полегшення процесу сприйняття і запам'ятовування за допомогою яскравих образів. У презентації можуть бути показані найважливіші моменти теми, підбір таблиць, завдань, ілюстрацій. Використання презентацій дозволяє досягти оптимального темпу роботи студентів, підвищити рівень наочності в ході навчання, вивчити більшу кількість матеріалу, підвищити пізнавальний інтерес, досягти ефекту швидкого зворотного зв'язку. Презентації надають можливість використання різних аудіовізуальних засобів для збагачення і мотивації навчання, наочно-го та динамічного подання матеріалу [1, с. 30].

Використання мультимедійних презентацій на заняттях має низку переваг. Однією з головних є цікавий виклад наглядної інформації на екрані. Ще одна перевага – це можливість представити студентам після виконання завдання правильні відповіді в письмовій формі. Можна запропонувати студентам записати деякі факти, фрази, речення, спираючись на наочність, що багатьом студентам спрощує процес правильного написання. У подальшій роботі на наступних заняттях ці записи студенти використовують для дискусій чи монологічних висловлювань з теми, а також під час виконання домашніх завдань. Інший позитивний результат використання презентацій – це швидкий темп заняття, зацікавленість студентів та ефективність навчання. Серед факторів ефективності слід відзначити найважливіші: інтенсифікація навчального процесу, заглиблення в процес засвоєння конкретного матеріалу, поповнення лексичного запасу, сприяння його запам'ятовуванню, вдосконалення навичок володіння технікою, підвищення мотивації під час вивчення іноземної мови, естетичність подачі навчального матеріалу, вдосконалення процесу перевірки робіт студентів.

З метою забезпечення різноманітності видів діяльності на заняттях з іноземної мови корисним видається поєднання різних активних методів навчання. Так, на основі презентації можуть розвиватися жваві дискусії, корисним видається поєднання презентації з рольовою грою при розподілі певних ролей до представлення презентації. Доцільним є поєднання методу проєктів, фінальною стадією виконання якого стає представлення основних результатів дослідження аудиторії у форматі презентації. Традиційні, відео- та флеш- презентації можуть стати результатом використання методу кейсів. Використання різних видів презентацій у викладанні іноземних мов дає можливість підвищення мотивації, інтенсифікації та індивідуалізації навчального процесу, активізації всіх видів сприйняття пам'яті, створення реальних і уявних ситуацій спілкування, забезпечення міжпредметних зв'язків, опанування і подальше використання студентами високотехнологічних інформаційних засобів навчання [6]

Отже, використання сучасних методик значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі, надає доступ до різних автентичних матеріалів, спонукає студентів до вивчення іноземних мов, розширює їх мотивацію до навчання, надаючи можливість працювати у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання та ефективному оволодінню іноземною мовою.

Підсумовуючи, слід зазначити, що інноваційні технології передбачають застосування не тільки новаторських методик і більш раціональних методів, але й інноваційну систему організації освіти в країні у цілому, а також запровадження адекватних вимог підготовки сучасного фахівця, створення умов для розвитку самосвідомості, підвищення самооцінки кожним студентом своєї особистості як конкурентноспроможного фахівця.

Література:

1. Аскоянц П. Г. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов: навч. посіб. / П. Г. Аскоянц. – К. : КДПІМ. – 108 с.
2. Беляева Л. А. Презентация PowerPoint и ее возможности при обучении иностранным языкам / Л. А. Беляева // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 4. – С. 36–41.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Колектив авторів: Г. С. Бакаєва, О. А. Борисенко та ін. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
4. Сидоренко В. Ф. Генезис проектной культуры / В. Ф. Сидоренко // Питання філософії. – 1984. – № 10. – С. 92.
5. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам : учебное пособие / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Филоматис, 2008. – 188 с.
6. King J. Preparing EFL learners for oral presentation [Електронний ресурс] / J. King // The Internet TESL Journal. – 2001. – Vol. 8, № 3. – Режим доступу: <http://iteslj.org/Lessons/KingPublicSpeaking.html>.